

njega. »Kaj bi ti storila, če bi srečala meni podobnega?«

Vprašanje je bilo kakor nastavljena past. Berta se tega ni zavedala, kljub temu ji vprašanje ni ugajalo.

Ali meniš, da bi te ne ločila od koga drugega?« »Ona bi ga spoznala?« si je mislil Dragonja in se ugriznil v ustnice. Rad bi bil govoril o podobnosti ljudi dalje, a se je bal, da bo ona

omenila Sedmaka. Čemu bi prebujal spomine v nji?

Zdi se mi, da imaš vročične oči,« je dejala žena po premolku. »Pojdeš v posteljo?«

»Ne. Pojdiva na prosto! S tramvajem se popeljeva do postaje, nato pojdeva peš...«

Dignil se je. Tedaj je občutil, kakor da je vse, kar ga je trpilo od prejšnjega dne, končano in da življenje gre svojjo staro pot. (Dalje)

BELENOV ROD

Zgodovinski roman iz drugega stoletja pr. Krist. r.

Joža Lovrenčič

DRUGO POGLAVJE

Na ravni, prostrani obali, kjer so imeli Karni in Istri in rodovi iz zaledja zloženo in pripravljeno krzno in roževino, jantar in smolo, med in vosek, zlato in železo in še govedo in drobnico in priljubljene nizke, a hitre karnske konje in dobro pitane prašiče, kar je vse čakalo kupcev, so se žrec in kralja ustavili. Žrecu sta pomagala kralja po starem običaju zasaditi sredi sejmišča drog, vrhu katerega je visela lisičja koža, ki naj bi opozarjala na previdnost pri zvitem in pretkanem kupčevanju. Ko je bil drog postavljen, so žrec Seko in kralja Prono in Epulo sedli in povabili v svoj krog starešine in velmože Karnov in Istrov ter odposlance sosednih rodov. Od ognjev, ob katerih se je začela gnesti vesela množica, so jim prinesli pečeno jagnjetino in medico in ol in velmožje so prešli v živahen razgovor in posvetovanje.

Tujih trgovcev iz južnih krajev še ni bilo, a krik in vik je vendar vstajal, zakaj pravim kupčevalcem ni pustila kri, da ne bi barantali, čeprav ni prišlo do posebnih kupčij. Vse življenje in vrvenje je bilo zato le radovedno ogledovanje in solili so ga s šaljivimi opazkami in zavijanji, ki so vzbujala glasan odpor. Polagoma so se gručili v posamezne skupine, ki so se zabavale ob gostiji, petju in rajju. Oni, ki so prišli iz notranjih dežel, so se prepeljavali v čolnih in manjših ladjah ob obrežju, glasno vzklikajoč in veseleč se prijetne vožnje na zeleni, ogromni vodi, ki se je širila v nedogled in neskončnost, živo in pošumevajoč, ko da baji zgodbe iz daljnodaljnih dežel.

Pod večer se je ob morju zbranemu narodu nudil nenavaden prizor. Solnce se je tik nad morsko gladino spremenilo v krvavožarečo oblo, od jutranje strani tam iznad Istre pa je vzhajala druga obla, prav tako krvavordeča — šcep. In morje je bilo kakor s krvjo polito in od

solnčne oble je čezenj proti ščepu držala ognjena pot, v kateri so menili videti ogromen ognjen meč, ki se je lomil v pramene; zdelo se je, ko da ga drži tam daleč pod nebom nevidna roka in da grozi z njim, ker tresel se je... Narod je gledal, se čudil, vzklikal.

Heso je dal novo znamenje,« je pojasnil žrec. In še isti večer, ko se je množica veselila in rajala v svitu mesečine, kot bi hotela tekmovati z morskimi vilami, ki so jih po svoje videli ob vzpenjajočih se valovih, sta kralja z žrecem in s starešini iz rodov Menov in Katalov in Kaleinov in Sekuzov in Okrinov, v katere so se delili Karni in Istri, odobraval nasvete in skupno so ugotavljali vojne odredbe, da bi bilo vse pripravljeno, če bi nastopil trenutek, ki bi zahteval obrambo rodne zemlje.

*

Proti jutru, ko so se začeli črtati iz somraka obrisi Istre in so mogli ločiti morje od kopnega, so se pojavile na obzorju prve ladje, Redki, ki so bdeli, so zagnali vesel krik in kmalu je bilo vse na nogah; zbrali so se na obrežju, se umivali, da preženejo zaspanost in krmežljivost, potem pa so gledali, kako se bližajo ladje, ki vidoma rastejo. Napeto so čakali, ugibajoč, koliko tujcev pride. Kakor hitro se je prikazala nova črna točka daleč doli na jugu, so jo pozdravljali kliči:

Še ena, še ena!«

»Kje, kje?«

»Glej, tam doli, kjer zareže Istra najbolj v morje...«

»Ne vidim!«

Čakaj, vidiš oni oblak, ki se vleče od juga? Tam, kjer se konča, tam spodaj je zdaj!«

»Aha, je že iz sence, jadra so zablestela v solncu. Dvojna ima, velika je!«

Griška ali rimska — Dalmati imajo take kot Liburni, mesečnosrpaste in jadro urezano na tri vogale.«

Tako so spet in spet drli k onemu, ki je prvi opazil novo ladjo na obzorju, in tisoč prstov je kazalo smer, odkod prihaja. In so pristajali

Dalmati, prijadrali Grki s polotoka in z njih otočij, in iz Rima so pripluli trgovci, in iz Etrurije in so izložili tkanine in razno orožje in orodje in posodje in dragoceno lepotičje, izdelano s spretno roko in uglajenim okusom. Tudi ognjena južna vina so izložili v amforah in mehovih.

Zamenjavanje je postalo tako živahno, da bi človek upravičeno dvomil v Tevtatova znamenja, ki jih je bil dal pri žrtvovanju v gaju. Na kupe blaga so imeli domačini in skladovnice so ga nagromadili tujci na obali, a premalo ga je bilo — trgovci od juga bi radi še s tem in onim napolnili svoje trebušaste galeje, feluke in brigantine. Naročali so, kaj bi še vse drugič radi.

Kralj Epulo si je ogledoval izdelke, ki so jih nudili južni trgovci. Kupil je biserno ovratnico in dve zlati zaponki. Na eni zaponki so se paroma kljunčkali drobni golobčki, čez drugo so pa leteli v zaporedni vrsti kraljevi levi, kot bi grozili vsakomur, ki bi se drznil nevaobljen bližati njej, kateri bi zaponka spenjala lahka oblačila. In še je kupil grško vazo, ki jo je čez črno polje opasovala rdeča slika in predstavljala na eni strani med ročaji junaka ob ljubljeni ženi, na drugi strani pa bajni prizor, v katerem junak zavrača sovražnika...

Eni ponosem, ko te spremim, Prono, s svojimi mladci na silikansko gradišče!«, je rekel karnskemu kralju in toplo mu je bilo pri srcu, zakaj mislil je in videl Eno, kako ljubeče objamejo njene sinje oči njegove darove in kako ji zarde lica in ne bo v zadregi vedela, kako bi našla besedo, da se zahvali...

Vesela bo tvojega kraljevega daru,« je menil oče lepe edinke in pohvalil okusno izbero, kar je delo mlademu kralju očitno dobro — —

Sredi popoldneva, ko so se začeli tujci pripravljati, da bi odvezali ladje in zapluli proti domu, je, kakor da ga nese vihar, v divjem diru pritoptal na nizkem konju, ki je bil ves v penah in znoju, mlad Karn in kričal:

Gali, Gali! V ravan ob Natisi so vdrli in nam plenijo črede! Pastirji se bijejo z njimi, ali jih je premalo.«

Jezdec je bil ovčarjev sin...

Med množico je zavalovilo, krik strahu in ogorčenja je odmeval vse križem. Epulo in Prono sta zaslišala jezdeca, sklicala kratek posvet velmož in že je stopil Epulo na vzvišen prostor; kot upodobljen Heso je stal trenutek mirno, pomiril narod ter odločno zaklical:

Kar je mladev in mož Istrov in Karnov in imate orožje, se strnite v vrste in na konje! Zemlja je v nevarnosti, Gali so prišli čez Alpe in zasedli del ravni ob Natisi!«

Začelo se je prerivanje in beganje; izposojevali so si orožje in konje.

Trgovci iz Rome so pozorno gledali, poslušali in bi radi izvedeli vse podrobnosti, a izvedeti niso mogli nič drugega, nego kar je povedal kralj. Grki in Etrurci so odpluli. Veneti, ki so bili prišli po kopnem, so poiskali svoje rojake, ki so pripluli v čolnih in ladjah, in se vrnili z njimi. Kmalu ni bilo v pristanišču več tujcev. Rimljani, ki so se zadnji odpravljali, so še videli, kako se je zbrala okoli Epula v trenutku tisočglava četa in z njim na čelu odrinila bojevito vzklikajoč v smer, odkoder je bil prišel jezdec z vznemirljivim poročilom. »Bojevit rod so Iliri!«

So; kako so se zagnali! Ni jih bilo treba ponovno pozivati. Kratko povelje je zadoščalo in tekmovali so, kdo bo prvi ob kralju.«

Neoboroženi so si izposojali orožje. Sram jih je bilo, da bi zaostali!«

O, boste videli, tudi od te strani bodo delali naši republikli še težave, kakor so jih delali pred nedavnim Dalmati v zvezi z Makedonci, ko sta nam vezala na vzhodu Adrije roke Filip in njegov sin Gentij. Poročati bo treba v Romi o vsem, da napravijo red in mir in ne bomo trgovci v nevarnosti!«

Praviš, poročati bo treba!« so pritrjevali vsi. Pa je spet drugega zaskrbelo in je izrazil svojo bojazen, češ, kdo ve, bodo li srečno prebrodili Adrijo, v kateri še vedno križari in oprezuje vzdolž obale toliko ilirskih morskih roparjev s svojimi lahko gibljivimi lembi.

Ni več tako hudo, kot je bilo za časa naših očetov,« je tolašil tretji, »ne upajo se, ker vedo, da bi se prikazalo spet naše brodovje v Adriji in da bi bilo drugo strahovanje hujše od prvega.«

Tako so pletli pogovor rimski trgovci v pristanišču in na ladjah, ko so šumno zarezale v Adrijo in so enakomerno udarjala vesla. Brezskrbnosti pa se le niso vdali. Dan in noč so čuječe pazili, da bi jih kje ne iznenadili drzni Liburni in Dalmati...

Ko so izginile na obzorju zadnje ladje, so se poslovili od morja tudi Japidi in Letovci in ž njimi so se dvignili oni, ki so prišli iz Norika in Panonije; skupno pot so imeli mimo Monkolana in Avesike, kjer so se eni ločili na sever, drugi šli pa dalje proti Terpi, mestu v bližini one jame, ki bi lahko vzprejela in poskrila vse bogastvo Japidov in še Letovcev. Čim dalje so prišli, tem bolj se je krčila družba, želeč si ob slovesu in razstanku, da bi se ob letu spet videli pri Timavu... Vskrbet so začeli potem odhajati tudi starejši Istri in Karni rodov Katalov in Kalenov, ki

so prebivali na vzhodni strani dežele. Obljubljali so, da bodo obvestili v slehernem gradišču rojake o nevarnosti in da bodo čakali pripravljeni, kdaj jih pozove bojni rog in kdaj zaplapolajo kresovi na določenih gorah in dajo znamenje, da je zavladal v deželi Heso.

Kralj Prono in njegovi Karni rodu Menov, ki so prišli iz onih krajev, v katere bi se morali vrniti ob robu Karusadija, so ostali ob Timavu ali pa so šli v bližnje gradišče Pucinum, kjer so čakali obvestila in novic od Natise. Negotovost, kaj se tam na ravnici godi, jih je zadrževala.

Pod večer je poslal Epulo Pronu poročilo:

Galov veliko, na tisoče; doslej so oplenili razne venetske vasi in taborijo ob Natisi. Vztra-

jamo ne daleč od njih na straži. Narod naj se še nocoj vrne v svoja gradišča, ker bi utegnilo biti sicer prepozno.«

Kralj je razglasil poročilo in potem so se dvignili in se odpravili skupno na pot proti domu. Žrec Seko, ki se je bil umaknil v Belenov gaj po vznemirljivi vesti, da bi priporočil Belenu in Hesu Epula in njegovo četo, se je vrnil, zasedel konja in jahal vstric kralja...

Ko se je razlila mesečina čez morje in Timavsko jezero, ni bilo čuti več človeškega glasu: pljuskanje prelivajočih se valov na morju in jezeru se je spajalo z grgrajočim šumenjem deveterih vrel reke Timava in s šelestom iz svetega gaja v skrivnostno soglasje, v hvalno pesem Belenu, ki je vzbudil vse v novo življenje.

DOMOTOŽJE

Domov, domov!
Domov na moje Posavje,
po mlado zdravje,
po materin blagoslov:
Domov, domov!

Vograjkih lesenih
rezede dehte,
v ulnjakih medenih
čebele šume,
po strugah kamnenih
valovi grome,
in v srcih iskrenih
skrivnosti kipe.

Dva velika
viteza:
dva svetnika
varujeta
svojim dom in stan.
Sveti Kancijan
sije božji dan.
Sveti Juri
v slednji uri
zmaju čvrst zapira duri.

Vsako soboto,
preden gre dan
za božjo dobroto:
prenove se hrami
pod dekliškimi rokami.
prenove se hiše:
vedno tiše
v duši postaja:
v selo prihaja
Gospodov dan.

Zamolkli glasi
odnekod
na tih vasi
izvirajo,
za boljšimi časi
utirajo
nevidno pot
in kdovekod
umirajo.

Domov, domov!
Na poljih orjejo orači,
kako dehtijo setve
mlade;
če zrno v grob ne pade
ne bo iz tal
pognala nova kal.

Domov me vabijo domači,
O ta vabila milobridka!
Vsi spe na dnu počitka,
na rožnatih vrteh,
v grobeh.

Ti grobni svat,
ki vernovdan
čez skalovja grobna
viješ se, bršljan,
v pokojni krajini!
Kako sva si podobna
po sestri najini,
po ljubljeni pomladi:
Ko sva oba
po zeleni nadi
privezana
na steber večnosti.

Kakor harfa enozvočna
domotožnim le razločna
pesem zveni preko grobov:
Domov! Domov!

Silvin Sardenko